

İstanbul Tabip Odası yılları*

Gençay Gürsoy**

“Sağlık hizmetinin niteliği serbest piyasa kurallarına uymadığı için kamusal sistemden yanaydık. Sağlık alanında hizmeti piyasaya sunanla onu satın alan arasındaki bilgi eşitsizliği, hizmeti satın alan bakımından pazarlık olanağını sınırladığı için sistem daima istismara açıktır.”

2002 Mayıs ortalarında Çapa Nöroloji'de anabilim dalı başkanlık odasında günlük işlerle meşgul olduğum bir gün, İstanbul Tabip Odası (İTO) yönetiminden bir grup genç arkadaş ziyaretime gelmişti. Ziyaretin nedenini tahmin etmek zor değildi. Yakında oda seçimleri yapılacağı için, uzaktan izlediğim ve olumlu izlenimlere sahip olduğum yöneticiler

destek talep ediyor olmalıydı. Klinikteki yeni kuşak çalışma arkadaşlarımdan Dr. Hakan Gürvit onlarla temas halindeydi. Gelenlerin talebi sadece destek istemek değildi, oda başkanlığı için aday olmamı istiyorlardı. O sıralarda herhangi bir siyasi partiyle organik bağım yoktu. Sadece Cumhuriyet'e ve bir iki dergiye yazılar yazıyor, kurucuları arasında yer aldığım İnsan Hakları Derneği (İHD), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) gibi sivil toplum

örgütlerince düzenlenen toplantılara katılıyordum. Yani zaman ayırmam zor değildi ama bunca yıl, iyi kötü aktif siyasi yaşamdan sonra kendimi meslek odasının nispeten dar faaliyet alanıyla sınırlamam biraz ağırıma gidiyordu.

Gelen arkadaşlara tabii ki bunlardan söz etmedim ama kendi arkadaşlarımla fikrini almak için biraz zaman istedim. Görüştüğüm arkadaşların hiçbir itirazı olmadı. Sol ve sosyalist

*Yazarın yakında yayınlanacak olan anılarının İTO yıllarını anlatan bölüm alınmıştır.
**Prof. Dr., İTO 2002-2006, TTB 2006-2010 dönemi Başkanı.

ABD ve Avrupa'da neoliberal iktisat politikalarının hız kazandığı ve sağlık alanının bir an önce piyasalaştırılması için adımlar atıldığı günlerdi. AKP bu küresel eğilime büyük bir hevesle teslim olmuştu.

aktivist hekimlerden oluşan bir liste ile seçimlere girdik ve kazandık. Bizim fakültenin Adli Tıp Anabilim dalında genç bir öğretim görevlisi olarak tanıdığım Dr. Şebnem Korur Fincancı genel sekreter oldu. Bugün hâlâ İTO ve TTB'nin çeşitli yönetim kademelerinde aktif olarak çalışan Ali Çerkezoğlu, Nilüfer Aykaç, Osman Öztürk, Ayşegül Bilen, Nazmi Algan, Naciye Demirel, Lale Tırtıl, Güray Kılıç, Hasan Ogan, Elif Kırteke, geçen yıl kaybettiğimiz Ali Özyurt, Hüseyin Demirdizen ve isimlerini şimdi anımsamadığım ateş gibi ama aynı zamanda ayakları yere basan, dengeli arkadaşları yanımda görünce benim de heyecanım kabarmıştı. Böylece başlayan oda faaliyetleri, iki dönem İTO başkanlığı, iki dönem de TTB Merkez konseyi başkanlığı görevlerini üstlenerek tam 8 yıl sürdü.

TTB Merkez Konseyi başkanlığına başladığım yıl kamu hizmetinden emekli olmuştum. Meslektaşlarımla telkinlerine karşın muayenehane açmak yada özel hastanelerde çalışmak istememiştim. Meslek hayatım boyunca sağlık hizmetinin kamusal bir alan olması gerektiğini savunmuş, 1983'te "1402'lik" olup üniversiteden atılincaya kadar da özel hekimlik yapmamıştım. TTB yönetimindeyken o güne kadar savunduğum ilkenin tersine özel alanda meslek icra edemedim. Ayrıca mütevazı yaşam tarzına o kadar alıştım ki, ek bir gelire de ihtiyaç duymuyordum. İTO yönetiminde çalıştığım ilk 4 yıllık dönemde, seçimle ilgili bir yasal pürüz nedeniyle genel kurulu toplanamayan, dolayısıyla seçim yapılamayan TTB'nin Merkez Konseyi başkanlığını Dr. Füsün Sayek başarıyla yürütüyor, TTB'nin hekim hakları yanında, kamusal sağlık sistemi, demokrasi, barış ve insan haklarından yana örgütsel geleneğini titizlikle sürdürüyordu.

İTO yönetimini devraldığımız günlerde, yakıcı bir sorun haline gelmiş olan F Tipi cezaevlerindeki tecrit uygulaması ve bunun doğurduğu kitlesel tepkileri kucağımızda bulmuştuk. Bu konuyu daha önceki bölümlerde oldukça ayrıntılı olarak ele aldığım için burada tekrarlamayacağım. Sadece, AKP iktidarının en acımasız baskı araçlarından biri haline gelen yargı ve infaz sisteminin model kurumu "Silivri Ceza İnfaz Kurumu" daha yeni açılırken, Dr. Ali Çerkezoğlu ile birlikte yaptığımız

gözlemleri, zamanın Adalet Bakanı Cemil Çiçek'le görüşmelerimizi, verilen ve tutulmayan sözleri, bugüne kadar artarak devam eden hak ihlallerini, hukuk dışı uygulamaları anımsatmakla yetineceğim.

Bu süre içinde TTB ve İTO yönetimindeki arkadaşlarımla birlikte, sağlık alanının siyasetle ne kadar iç içe olduğunu, önce kendimiz yaşayarak kavradık ve meslek odasının iktidarla iyi geçinerek, sadece üyelerinin çıkarlarını savunması gerektiğini düşünen kimi ürek meslektaşlarımızı sabırla ikna etmeye çalışarak, bizimle aynı zaman diliminde iktidara gelen AKP'nin sağlık politikalarına karşı amansız bir mücadeleye girişmiş ama sonuç alamamıştık. ABD ve Avrupa'da neoliberal iktisat politikalarının hız kazandığı ve sağlık alanının bir an önce piyasalaştırılması için adımlar atıldığı günlerdi. AKP bu küresel eğilime büyük bir hevesle teslim olmuştu. Oysa sağlık sistemi Cumhuriyet'in kuruluşundan beri, alt yapısı kamusal bir hizmet alanı olarak belirlenmiş, o zor günlerin imkansızlıkları içinde, dışarıya muhtaç olmadan aşı, serum gibi temel koruyucu sağlık araçlarını üreten "Hıfz-ı Sıhha" enstitüsünü kurulmuştu. Bu sayede birçok bulaşıcı hastalıkla başarıyla mücadele edilmişti. 1960'ların başında, koruyucu hekimliğe ve halk sağlığına öncelik veren "Sosyallezasyon" uygulamasıyla ülke çapında yaygınlaştırılmaya çalışılan sistem, 1970'lerden itibaren, sosyallezasyon adından ürkülerek, adım adım yozlaştırılmış olmasına karşın, hâlâ ana karakterini az çok koruyordu. Bütün yetersizliğine karşın ana-çocuk sağlığı merkezleri ve sağlık ocakları eliyle koruyucu hizmetler, devlet hastaneleri eliyle tedavi edici sağlık hizmetleri yürütülüyordu.

İTO ve TTB yönetiminde yer aldığım 8 yıl boyunca hükümetteki muhababımız Sağlık Bakanı Prof. Dr. Recep Akdağ olmuştu. 1960'ta Erzurum'un İspir ilçesinde doğan, liseyi ve tıp fakültesini Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde bitiren ve aynı fakültede Çocuk Hastalıkları dalında Profesörlüğe yükselirken 6 çocuk sahibi olan Recep Akdağ, Abdullah Gül'ün Başbakanlığında kurulan 58. Hükümette Sağlık Bakanlığı görevini yüklenmiş ve bu görevi 2013'e kadar kesintisiz sürdürmüştü. Gül'ün istifası üzerine R.T. Erdoğan tarafından kurulan

59. Hükümet döneminde fiilen başlatılan “Sağlıkta Dönüşüm Programı”nın bir numaralı idari sorumlusu Recep Akdağ’dır. Gerçi programın asıl sahibi, küresel ölçekte sağlık alanının piyasaya açılmasını planlayan ve her ülkenin alt yapısına ve finansal kapasitesine göre alternatif planlar üreten Dünya Bankası idi ama Akdağ onu kendi elinin ve aklının eseriymiş gibi benimsemiş ve bakanlığı boyunca azimle savunmuştu.

İTO başkanlığı görevine başladıktan kısa bir süre sonra, TTB Merkez Konseyi Başkanı Dr. Füsün Sayek’le birlikte yaptığımız ilk görüşmede, Recep Akdağ’ın benim siyasi görüşlerim hakkında epeyce bilgi sahibi olduğu anlaşılıyordu. Terbiyeli, ölçülü ama inatçı bir insan izlenimi veriyordu. Sonraki yıllarda, özellikle TTB yönetimi döneminde zaman zaman gerilen tartışmalarımızda bile nezaket ölçülerini aşmadığına ama yanlış ve haksız olduğunu bile siyaseten yüklediği tezleri sonuna kadar savunduğuna sıkça tanık olmuştum. Uygulamak istedikleri sağlık politikası 1980’lerden bu yana gelmiş geçmiş sağcı iktidarların tasarlayıp da fiiliyata geçirmeye cesaret edemedikleri radikal bir dönüşümdü. Ben daha tabip odası yönetiminde görev almamdan çok önce, bu politikayı Cumhuriyet’e yazdığım bir yazıda teşhir etmiştim: (Yeni Sağlık Politikası. Cumhuriyet 12 Ocak 1984)

Biz sağlığın metalaştırılarak piyasa kurallarına tutsak edilmesinin tehlikelerine dikkat çekerken, körü körüne bir ideolojik saplantı içinde değildik. Sağlık hizmetinin niteliği serbest piyasa kurallarına uymadığı için kamusal sistemden yanaydık. Sağlık alanında hizmeti piyasaya sunanla onu satın alan arasındaki bilgi eşitsizliği, hizmeti satın alan bakımından pazarlık olanağını sıfırladığı için sistem daima istismara açıktır. Bu yüzden ya piyasalaştırılmış sağlık hizmeti üzerinde çok sıkı bir kamusal denetleme mekanizması kuracaksınız ki bu hem sistemin tabiatına aykırıdır hem de ister istemez sistemi bürokratlaştıracaktır. Ya da, araya para, kazanç, kâr gibi piyasa unsurlarının giremeyeceği kamusal bir sistemi tercih edeceksiniz. Kuşkusuz kamusal hizmetin de bürokratlaşma tehlikesi vardır ama buna karşı meslek odaları, sendikalar ve hasta haklarını savunan sivil toplum

örgütleri mücadele edebilir.

Bu satırları yazdığım “Korona günleri”nde, küresel kapitalizmin kaleleri dahil, istisnasız her ülkede ölüm kol gezerken, piyasalaştırılmış sağlık sistemlerinin nasıl iflas ettiğine tanık olunca, 15 yıl önce İTO Hekim Postası’nda (Şubat 2005) yazdığım bir yazıyı anımsadım. Nuray Mert’in, o günlerde Radikal’deki köşesinde alıntılıdığı yazının son bölümünü aktarıyorum:

“Çıplak bir gerçek var karşımızda, gezegenimizde yaşamın sürdürülebilmesi ve insan sağlığının barbar piyasa ahlakına teslim edilmemesi için, eşitlikçi, katılımcı, çevreci, dayanışmacı, barışçı bir iradi müdahale kaçınılmazdır. Bu, artık sosyalistlerin siyasi mücadele perspektifi olmasının çok ötesinde, insanlık için bir varoluş sorunu haline gelmiştir.”

“

Biz sağlığın metalaştırılarak piyasa kurallarına tutsak edilmesinin tehlikelerine dikkat çekerken, körü körüne bir ideolojik saplantı içinde değildik. Sağlık hizmetinin niteliği serbest piyasa kurallarına uymadığı için kamusal sistemden yanaydık.

”

